

TANECNIAKTUALITY.CZ

1. Ve velkém divadle jen stěží můžete uvést dílo jako work in progress. Je to ale součást uměleckého procesu, říká Jo Stromgren o inscenaci Okno

05.01.2025 tanecniaktuality.cz - Lucie Hayashi

Odkaz na originál

Klíčová slova: balet; divadla; moravskoslezského; Národního; Ostravský

Ostravský balet v PONCI – spojení, které se často nevidí. První hrací večer v novém roce, v němž dramaturgii divadla PONEC naplno převzala jeho nově

ustanovená umělecká rada (Dagmar Bednáriková, Honza Malík, Sylva Šafková) patří představení letošní rezidentní umělkyně Nataši Novotné. Choreografka a tanečnice, která nyní dlouhodobě působí jako baletní mistryně v baletu **Národního divadla moravskoslezského**, zahájila své působení v PONCI poctou tomuto souboru, hostováním inscenace Okno . Ta byla vytvořena za její asistence v květnu loňského roku na míru potřebám souboru uznávaným norským režisérem, dramatikem a choreografem Jo Stromgrenem. Autor si přenos z původního prostoru přijel do Prahy osobně pohlídat a upravit složitý lightdesign pro zájezdovou verzi; přitom se rád nechal vyzpovídat v hledišti po generálce ze svého tvůrčího procesu.

URL | <https://www.tanecniaktuality.cz/rozhovory/ve-velkem-divadle-jen-stezi-muzete-uvest-dilo-jako-work-in-progress-je-to-ale-soucast-umeleckeho-procesu-rika-jo-strmgren-o-inscenaci-okno>

[« zpět na začátek](#)

5. 1. 2025

[Lucie Hayashi](#)

[rozhovory](#)

Ve velkém divadle jen stěží můžete uvést dílo jako work in progress. Je to ale součást uměleckého procesu, říká Jo Strømngren o inscenaci Okno

Ostravský balet v PONCI – spojení, které se často nevidí. První hrací večer v novém roce, v němž dramaturgii divadla PONEC naplno převzala jeho nově ustanovená umělecká rada (Dagmar Bednáriková, Honza Malík, Sylva Šafková) patřil představení letošní rezidentní umělkyně Nataši Novotné. Choreografka a tanečnice, která nyní dlouhodobě působí jako baletní mistryně v baletu Národního divadla moravskoslezského, zahájila své působení v PONCI poctou tomuto souboru, hostováním inscenace *Okno*. Ta byla vytvořena za její asistence v květnu loňského roku na míru potřebám souboru uznávaným norským režisérem, dramatikem a choreografem Jo Strømngrenem. Autor si přenos z původního prostoru přijel do Prahy osobně pohlídat a upravit složitý lightdesign pro zájezdovou verzi; přitom se rád nechal vyzpovídat v hledišti po generálce ze svého tvůrčího procesu.

Jaký byl první impulz pro tvorbu inscenace? Slyšela jsem, že jste byl osloven ředitelem divadla, abyste roztančil komorní scénu Divadla „12“. Byl to právě prostor, který vás inspiroval?

Ten prostor byl pro mě velkým překvapením, vsadil bych se, že se jedná o nejmenší divadlo v celém Česku. Byla to výzva. Ale já mám výzvy rád. Velikost scény ale představovala spíš formální limit. Inspirovala mě především Bachova hudba, kterou si doma denně i několik hodin brnkám na klavír. Její fugitivní charakter, repetitivnost, variace... Je naléhavá, plná, jako by chtěla něco říct, ale přitom zůstává čistě abstraktní, nenarativní. Na každého z nás působí jinak, ale nenechá nás chladnými. Hlavní postavou inscenace je hráčka na violoncello, která se noří do koncertních suit. To, co se děje poté v tanci, je jen hudba, její interpretace.

NDM: Okno - generálka. Foto: Sergej Gherciu.

Četla jsem, že hlavním tématem je pro vás především lidství. Titul se jmenuje *Okno*, je to okno do domácnosti v Norsku? Rudá scéna, nedořečené příběhy, anotace „taneční thriller“... to vše by tomu napovídalo.

Ne, nemá to být konkrétní okno nebo příběh. Je to spíše metafora, pohled dovnitř. Vycházím hodně ze scénografie, která pracuje s rámem a člení miniaturní prostor v Divadle „12“. Koberec, který je dominantou scény, a tady v PONCI ohraničuje jen centrální část jeviště, ji v Ostravě pokrývá celou, a je dokonce ještě menší. Diváci sedí opravdu hned na jeho okraji, jako voyeři. Jsou doslova nadosah tanečnickům. Nebylo mým záměrem tvořit taneční thriller, ale možná, že tak působí právě ta nepřirozená blízkost – vytváří napětí, kdy se diváci bojí, i když neví čeho. Upřímně mám dojem, že ten název nakonec může být trochu zavádějící. Budu teď titul přenášet do svého norského souboru v Oslu, a nazvu jej prostě *Cello* (Cellistka). Měl by to být její příběh, asociace, pohled do duše, do hudby... možná sen, nebo zkratka představy, které se interpretce vynořují při hře. Uvidíme. Zatím ještě nemám ten proces v sobě dokončený.

Tady je to takový první skeč, ve světě současného tance bychom to uvedli jako legitimní *work in progress*, což si ale ve velké instituci můžete jen stěží dovolit. Dobrat se finální podoby během pouhého měsíce, kdy tanečníci musí plnit spoustu dalších povinností v repertoárovém divadle, je takřka nemožné. Jsou to kompromisy, které pak ovlivní intenzitu sdělení nového díla. Ale je to v pořádku, stává se to všude, je to součást uměleckého procesu.

Foto: Sergej Gherciu.

Jak se vám podařilo jim během tak krátké doby předat svůj choreografický rukopis? Ostravský soubor se se současným tancem nesetkává poprvé, přesto se jedná o klasicky školené tanečníky.

Musel jsem se jim přizpůsobit. Důležité pro mě bylo, aby se v tom cítili přirozeně, nechal jsem je tedy mi pohybový materiál spíše nabízet, než abych jej vymýšlel sám. Se souborem jsem navíc pracoval dříve na Mahlerových vzpomínkách, takže jsem si vybral tanečníky, v něž jsem mohl vložit svou důvěru. A také jsem nechtěl vyrábět příliš materiálu, aby měli v tom krátkém čase kapacitu si jej podmanit.

Vycházel jste při tvorbě charakterů z jejich osobností? Musel jste jistě zkoušet i s alternacemi.

Na to právě nebylo mnoho času. Nejsou to herci, nemůžete po nich chtít, aby se do postav vžili, improvizovali, tanečnickům baletu musíte vše nalinkovat. Není to jak v nezávislém projektu. Jsou zapřaženi do mnoha jiných projektů, nemají tolik kapacity na to, aby ze sebe něco dolovali, investovali. Navíc postavy v díle vlastně nemají kromě cellistky svůj stálý charakter. Soustředili jsme se tedy jen na pohyb. Občas jsem je donutil mluvit. Obsah slov pro mě není důležitý, ale při řeči se přirozeně zapojuje neverbální projev tak věrně, že nemusíte rozumět slovům, a pochopíte, co kdo říká. Je to mimo jiné zaručený prostředek, jak z baletních děl sundat tu podvědomou jevištní strnulost a do těla vrátit civilní projev.

V představení je použita řada symbolů, metafor a kódů – berete při tvorbě v potaz to, jak budou tyto publikem vnímány a čteny? Zvláště má-li inscenace cestovat, třeba i za hranice Evropy.

Ve většině případů je to pro mě velmi důležité, trávím hodně času nad jednotlivými významovými vrstvami, abych divákovi předal to, co chci říct. Ale v tomto případě to nebylo pro mě zásadní – nelze říct, že by tento titul měl nějakou konkrétní myšlenku, kterou chci lidem předat. Jsou zde náznaky mezilidských vztahů, fragmenty konverzací a jednání, u nichž si diváci mohou nebo nemusí projektovat vlastní zkušenosti. Nabízím hodně nápadů a otevřených konců, to si uvědomuji. I proto mám chuť se tím ještě zabývat a pro svůj soubor choreografii trochu více rozvést, jít hlouběji do Bachovy hudby.

Jste známý svou multifunkčností a plodnou tvorbou v oblasti různých žánrů: od činohry, opery, loutkového divadla po film i tanec, máte za sebou přes dvě stě děl. V *Oknu* se jedná o celkem čisté taneční divadlo. Nekoketujete s mísením žánrů, jako je dnes tak populární?

Já všechny ty žánry miluju, hlavně loutky, ty jsou pro mě srdcové. Dělal jsem i divadlo pro neslyšící, ve znakovém jazyce, nebo balet s Natalií Osipovou, pokaždé je to úplně jiné publikum. Většinou se snažím respektovat, co každá z těch forem nabízí, je to vždy výzva použít dané prostředky. Třeba tanec a činohra mluví úplně jinak, v jiném čase. Mluvené slovo nám připadá mnohdy konkrétnější, přesto je v něm skryto i mnoho záludností. Tanec je zase vnímán abstraktně, a přitom pracuje s konkrétními těly, nemůže se od nich oprostit. Můžete si vypomocet světelným designem a těla částečně odosobnit od tváří, vypomocet kostýmem. Ale v tomto případě pro mě byla stěžejní hudba a pohybové motivy, které ji mohou ztělesnit, její strukturu, formu, melodii i barvu. Dialog hudby s tancem je zkrátka vždy magický.

Jo Strømgren

Narodil se v roce 1970 v Trondheimu a úspěšně přežil typicky norské dětství zahrnující divokou přírodu, sociálnědemokratické hodnoty a drsné pohádky o trollech; díky zaměstnání svých rodičů strávil také několik let v tropech. Tato kombinace lokální identity a chaosu světoběžníka v raných letech se pak odrazila v jeho profesi, a to jak v tématech a žánrových variacích, tak obzvláště v zájmu o různé jazyky. Po maturitě váhal mezi dvěma rozdílnými studijními obory – chemickým inženýrstvím na technické škole a studiem ruštiny v norské armádě. Avšak hodiny flamenca v Madridu, kde pobýval jako výměnný student, v něm vzbudily vážný zájem o múzická umění a následně jen tak poslal přihlášku na Národní baletní školu v Oslu. Byl přijat a jeho osud byl zpečetěn.

Přestože je vzděláním tanečník klasického baletu, zahájil úspěšnou kariéru v oblasti současného tance. Po svém zranění se zaměřil na choreografii a divadelní režii. Objevily se u něj také literární sklony, které se vyvinuly v další úspěšnou a stabilní kariéru autora divadelních her. Ačkoli jsou tyto tři umělecké formy uváděny jako jeho hlavní profese, Jo si buduje také svůj osobitý styl v oblasti scénografie a světelného designu. Za zmínku stojí také jeho působení u filmu, a to jak před kamerou, tak i za ní. Jeden z jeho filmů získal prestižní ocenění Rose d'Or (Zlatá růže).

Jako choreograf tvořil jednak v baletních souborech Vídeňské státní opery, Rýnské národní opery, Královského divadla v Dánsku, Královské opery ve Švédsku, Státního divadla Norimberk a dalších, jednak v souborech současného tance, jako jsou například Cedar Lake Contemporary Ballet v New Yorku, Taneční divadlo Cloud Gate v Tchaj-peji, Taneční soubor Göteborské opery, Rambert Dance Company, Scottish Dance Theatre, Helsinský taneční soubor Městského divadla Helsinky, Islandská taneční skupina v Reykjavíku, Státní divadlo Brunšvik aj. Jako dramatik je autorem dlouhého seznamu divadelních her a filmových scénářů. Napsal více než 30 celovečerních divadelních her, jež byly hrány v etablovaných divadelních domech v Norsku, Švédsku, Dánsku, na Islandu, v Německu, Rusku nebo USA. Jako divadelní režisér pracoval v mnoha divadlech, z nichž zmiňme Státní divadlo Mohuč, Pušnikovo divadlo v Moskvě, Státní divadlo na Gärtnerově náměstí v Mnichově, dánské Královské divadlo, norské Národní divadlo, Litevské národní činoherní divadlo a mnohá další.

Jo Strømgenje uměleckým ředitelem tanečního souboru Jo Strømgen Kompani a stálým choreografem Národního baletu Norské opery. V životopise Joa Strømgena najdeme více než 200 inscenací, většinu z nich celovečerních. Jeho díla byla uvedena v 70 zemích. V roce 2021 Jo Strømgen vytvořil pro balet Národního divadla moravskoslezského choreografii *Mahlerovy vzpomínky*.

Zdroj: <https://www.ndm.cz/cz/osoba/12066-str-mgren-jo.html>